

İLİM VE ÂLİMLER HAKKINDA
**YÜZ HADİS-İ
ŞERİF**



Ayvazzâde Hafız
Mehmed Hilmi b. Hasan el-Akhisârî



HÂCEGÂN

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Gavs-ı Sâni
Şeyh Seyyid
Abdûlbaki
Elhüseyni (k.s.)
Hazretlerinin

Sadaka-i
Cariyesidir



Şadrwan
İstanbul 2016

Şadırvan: 38

Halk Kitaplığı: 26

yayin@semerkand.com

ISBN: 978-605-159-248-0

Derleyen : Ayvazzâde Hafız Mehmed
Hilmi b. Hasan el-Akhisârî

Hazırlayan : Cuma Buğdaycı

Editör : Eser Sazak

Zeyl ve Tahriç : Ahmet Buğdaycı

Dinî Tashih : Fethullah Erdoğan

İmla Tashihi : Mehmet Günyüzlü

Kapak : Ahmet Alataş

İç Tasarım : M. Vehbi Ümit

Baskı : Sistem Matbaacılık

Davutpaşa Cad.

Yılanlı Ayazma Sok. No: 8

Davutpaşa/İstanbul

Tel: 0212 482 11 01

(yaygın dağıtım)

Kasım 2016, İstanbul

1. Baskı

© Bu eserin tüm yayın hakları

Semerkand Basım Yayın Dağıtım A.Ş.'ye aittir.

GENEL DAĞITIM



POZİTİF
DAĞITIM

TÜRKİYE: Eyüpsultan Mah. Esmâ Sokak. No. 3 Samandıra-Sancaktepe-İstanbul
Tel: 0216 564 26 26 **Faks:** 0216 564 26 36 online satış: www.semerekandpazarlama.com



EROL
M E D I E N

AVRUPA EROL Medien GmbH Kölner Str. 256 51149 Köln
Tel: 02203/369490 **Fax:** 02203/3694910 www.semerekandonline.de

İLİM VE ÂLİMLER HAKKINDA
**YÜZ HADİS-İ
ŞERİF**



Derleyen

Ayvazzâde Hafız Mehmed
Hilmi b. Hasan el-Akhisârî

Hazırlayan

Cuma Buğdaycı

Sadrwan

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Ayvazzâde Hafız	
Mehmed Hilmi b. Hasan el-Akhisârî	11
İlim ve Âlimler Hakkında Yüz Hadis-i Şerif	15

ÖNSÖZ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adı ile...

Hamd, ilim sahiplerini yükselten âlemlerin Rabb'i Allah'adır. O'na hamdeder, O'ndan yardım diler ve O'ndan her daim bağışlanma talep ederiz. Nefislerimizin şerrinden, kötü amellerimizden O'na sığınırız. Allah kime hidayet verdiyse onu kimse saptıramaz ve Allah kimi dalâlete düşürdüyse ona hidayet verecek yoktur.

Bilindiği gibi, fertlerin ve toplumların maddi ve manevi her alanda yükselip ilerlemelerini temin eden unsurların başında ilim gelmektedir. Bu sebeple yüce dinimiz İslâm öğrenme-

ye, öğretmeye, incelemeye ve araştırmaya her zaman büyük önem vermiş, ilim tahsilini her müslümana farz kılmıştır. O kadar ki insanlığa doğru yolu ve gerçek saadeti göstermek üzere indirilmiş olan Kur'ân-ı Kerîm'in ilk emri "İkra'!" (Oku!) olmuştur.

Bu vesileyle elinizdeki eseri günümüze kazandırma adına küçük de olsa gayret sarfetmeye çalıştık. Bu risale, ilim ve âlimlerin faziletlerinden bahseden hadis-i şeriflerden oluşmaktadır. Müellifi Ayvazzâde Hafız Mehmed Hilmi b. Hasan Akhisârî'dir. Cenâb-ı Hak kendisinden razı ve hoşnut olsun.

Bu küçük risale, ilmin ve âlimlerin değerine dikkat çekerek ilme ve âlimlere daha fazla değer verilip kıymetlerinin bilinmesine hizmet edecektir. Temennimiz, bu hadis-i şerifleri okuyanların kalplerinde Allah Teâlâ'nın izniyle ilme ve âlimlere karşı sevgi tohumlarının yeşermesidir. Zira âlimler hadis-i şerifte bildirildiği gibi

peygamberlerin vârisidirler. Bu sebeple onlara gösterilecek hürmet ve duyulacak sevgi gerçekte peygamberlere gösterilmiş gibidir.

Allah Teâlâ ilmiyle amel eden âlimlerin ecrini artırsın. İslâm ümmetinin kandilleri olan bu zatların kıymetini bilmeyi cümlemize nasip eylesin.

Son olarak bu mütevazî çalışmayı, bize ilmin ve âlimlerin kıymetini öğreten, bu sene vefat etmiş bulunan Molla Metin Korkut Hocaefendi'ye ithaf ediyoruz.

Yüce Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed'e [sallallahu aleyhi vesellem] âline ve ashabına salât ve selâm olsun.

Ayvazzâde Hafız Mehmed Hilmi b. Hasan el-Akhisârî

Mehmed Hilmi b. Hasan el-Akhisârî yaklaşık 1410-1415 senelerinde Manisa ilinin Akhisar ilçesinde doğmuş, ilk eğitimini Akhisar'da almıştır. Bir süre sonra Bursa'da geride kalan ilmini tekmil etmiştir. Mehmed Hilmi'nin ilmini bitirdikten sonra kendisinden icâzet aldığı hocası, İbrahim Hakkı b. Hüseyin el-Gördesî'dir. Manisa'nın Gördes ilçesinin Kayacık beldesi tarih boyunca birçok âlimin yetişmesine şahit olmuştur. Mehmed Hilmi, hazretleri genel itibariyle ilmî faaliyetlerini Manisa'nın Akhisar ilçesinde gerçekleştirmiştir. Başta kendisinin

vermiş olduğu icâzetnâmeyle ve diğer kaynaklara göre o beldede birçok talebe yetiştirmiştir. Mehmed Hilmi Efendi, hocası olan İbrahim Hakkı b. Hüseyin Efendi'nin iki oğlu; Muhammed Said Efendi ve Ahmed Fevzi Efendi'ye icâzet vermiştir. Mehmed Hilmi Efendi Akhisar ilçesinin ilmî dinamiği olmuştur.

İlmî yolculukta aynı görevi ifa eden ve kendi beldesinin büyük âlimlerinden olan Hasan Kâfi el-Akhisârî Efendi, 15. yüzyılda Akhisar ilçesinde yedi adet medresenin olduğundan bahsetmektedir. Bu medreselerden biri de Ayvazzâde Medresesi'dir. Büyük ihtimalle bu medrese Mehmed Hilmi Efendi'nin müderrisi olduğu medresedir. Aynı yıllarda Şeyh İsa Saruhânî de irşad ile meşguldür.

Mehmed Hilmi Efendi de Şeyh İsa gibi Bayramî tarikatına müntesiptir. Mehmed Hilmi Efendi'nin tasavvufa meyli, Eşrefoğlu Rûmî ile Manisa'da tanışmasıyla gerçekleşmiştir. Eş-

refoğlu Rûmî'nin babası ve bir kardeşi Manisa'da medfundur. Akhisar ilçesinde bulunan tekkesinde irşad ile meşgul olduğu sıralarda 1450'li yıllarda Fâtih Sultan Mehmed'in emri üzerine on bir müridiyle birlikte irşad görevi için Bosna'ya gitmiştir. O yıllarda Bosna'da Travnik-Prusak bölgesinde aşırı derecede susuzluk hüküm sürmektedir. Ayvazzâde Mehmed Hilmi Efendi uzun süre orada halvete girer ve Prusak yakınlarında bir kayadan bol miktarda su çıkar. O günden beri bu su hâlâ insanların hizmetindedir. Ayvazzâde Mehmed Hilmi Efendi cennetmekân Fâtih Sultan Mehmed ile 1463 senesinde Prusak'ta görüşmüşlerdir.

Mehmed Hilmi Efendi'nin müderrisliğini yaptığı Ayvazzâde Medresesi günümüze kadar ulaşamasa da Şeyh İsa Saruhânî'ye ait olan medrese günümüze kadar ulaşmıştır. İnsanlar o kabirleri ziyaret etmekte ve manevi istimdad dilemektedirler.

Kaynaklarda Mehmed Hilmi Efendi'ye ait birtakım künyelere rastlanmıştır. Bu künyelerden bir kısmı şu şekildedir:

- Şehreküstü ve Ayvazzâde medreselerinin müderrisi Mehmed Hilmi b. Hasan el-Akhisârî,
- Hafız Mehmed/Muhammed Hilmi b. Hasan el-Akhisârî.

Mehmed Hilmi Efendi'nin vefat tarihi tam olarak bilinmemektedir.

Mehmed Hilmi Efendi'nin telif etmiş olduğu eserleri:

1. *Ehâdis-i Beyânî Fezâilî'l-ilm ve'l-ulemâ* (elinizdeki eser).

2. *el-Behiyye*.

1. Hadis

آفَةُ الْعِلْمِ النِّسْيَانُ وَإِضَاعَتُهُ أَنْ تُحَدِّثَ بِهِ غَيْرَ أَهْلِهِ

“İlmin âfeti unutmaktır, onun zayi olması ise onu ehil olmayan kişilere nakletmektir.”¹

2. Hadis

اتَّبِعُوا الْعُلَمَاءَ فَإِنَّهُمْ سُرُجُ الدُّنْيَا وَمَصَابِيحُ الْآخِرَةِ

“Âlimlere tâbi olun! Çünkü onlar dünya ve ahiretin kandilleridir.”²

1 Dârimî, es-Sünen, 1/488 (nr. 648); İbn Ebû Şeybe, el-Musannef, 6/190.

2 Deylemî, Firdevsü'l-Ahbâr, nr. 250; Ali el-Müttakî, Kenzü'l-Ummâl, nr. 28681.

3. Hadis

إِنَّ مَثَلَ الْعُلَمَاءِ فِي الْأَرْضِ كَمَثَلِ النُّجُومِ فِي السَّمَاءِ

“Yeryüzündeki âlimlerin durumu, gökteki yıldızların durumu gibidir.”³

4. Hadis

أَشَدُّ النَّاسِ عَذَاباً يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمٌ لَمْ يَنْفَعُهُ عِلْمُهُ

“Kıyamet günü insanların en şiddetli azap görecek olanı, ilmi kendisine fayda vermeyen âlimdir.”⁴

5. Hadis

اطْلُبُوا الْعِلْمَ فِي يَوْمِ الْإِثْنَيْنِ فَإِنَّهُ مُيسَّرٌ لِطَالِبِهِ

3 Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 3/157; Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 1/121; Münzirî, *et-Tergîb ve't-Terhîb*, 1/130 (nr. 128).

4 Taberânî, *el-Mu'cemü's-Sagîr*, nr. 508; Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 1/185; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, nr. 1778.

“İlim tahsiline pazartesi günü başlayın! Çünkü o gün başlanılan ilim, kendisini talep eden tarafından kolay tahsil edilir.”⁵

6. Hadis

أَفْضَلُ النَّاسِ الْمُؤْمِنُ الْعَالِمُ

“İnsanların en faziletlisi, ilim sahibi bir mümindir.”⁶

7. Hadis

أَفْضَلُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ

“Sizin en faziletliniz, Kur’an’ı öğrenen ve öğreteninizdir.”⁷

5 Süyûtî, el-Câmiu’s-Sagîr, nr. 1112; Ali el-Müttakî, Kenzû’l-Ummâl, nr. 29340.

6 Zebîdî, İthâfü’s-Sâde, 1/109; ayrıca bk. Beyhakî, Şua-bü’l-İmân, nr. 1720.

7 Buhârî, Fezâilü’l-Kur’ân, 21; Ebû Davud, Vitir, 14; Tirmizî, Fezâilü’l-Kur’ân, 15; İbn Mâce, Mukaddime, 16.

8. Hadis

أَكْرِمُوا الْعُلَمَاءَ فَإِنَّهُمْ عِنْدَ اللَّهِ كُرَمَاءُ

“Âlimlere hürmet ediniz, çünkü onlar Allah katında değerlidirler.”⁸

9. Hadis

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا

“Allahım, senden faydalı ilim ve kabul olunan amel istiyorum.”⁹

10. Hadis

اللَّهُمَّ انْفَعْنِي بِمَا عَلَّمْتَنِي وَعَلِّمْنِي مَا يَنْفَعُنِي

“Allahım bana öğrettiklerinle fayda ver ve bana faydalı olacak şeyleri öğret.”¹⁰

8 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 234; Münâvî, *Künûzü'l-Hakâik*, nr. 1041.

9 İbn Mâce, *İkâmetü's-Salât*, 32; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 6/294; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, 23/305.

10 Tirmizi, *Daavât*, 129; İbn Mâce, *Mukaddime*, 23.

11. Hadis

الْعَالِمُ مَنْ يَخَافُ اللَّهَ

“Âlim, Allah’tan korkan kimsedir.”¹¹

12. Hadis

إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ

“Muhakkak ki âlimler peygamberlerin vârisleridir.”¹²

13. Hadis

إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ لَيَحْتَاجُونَ إِلَى الْعُلَمَاءِ فِي الْجَنَّةِ

“Cennet ehli cennette bile âlimlere ihtiyaç duyarlar.”¹³

11 İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef*, 8/ 316; Dârimî, *es-Sünen*, 1/318 (nr. 264).

12 Ebû Davud, *İlim*, 1; Tirmizî, *İlim*, 19; İbn Mâce, *Mukaddime*, 17.

13 İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dimaşk*, 51/50; Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 878; Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 2235; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 28767.

14. Hadis

إِنَّ عِلْمًا لَا يُتَفَعُّ بِهِ كَكَزْرٍ لَا يُنْفَقُ مِنْهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

“Kendisinden faydalanılmayan ilim, Allah yolunda harcanmayan hazineye benzer.”¹⁴

15. Hadis

إِنَّ فِي جَهَنَّمَ رَحَى تَطْحَنُ عُلَمَاءَ الشُّوءِ طَحْنًا

“Cehennemde bir değirmen vardır ki, (ilim öğrenmekten kastı dünya nimetlerinden faydalanmak ve bir makam elde etmek olan) âlimleri öğütterek un ufak eder.”¹⁵

16. Hadis

لِكُلِّ شَيْءٍ طَرِيقٌ وَطَرِيقُ الْجَنَّةِ الْعِلْمُ

14 Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 2/499; Dârimî, *es-Sünen*, 1/461 (nr. 575); Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 2299; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 28994.

15 İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dimaşk*, 36/282; İbn Adî, *el-Kâmil*, 3/427; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 29100.

“Her şey için bir yol vardır, cennetin yolu ise ilim öğrenmektir.”¹⁶

17. Hadis

إِنَّمَا الْعِلْمُ بِالتَّعَلُّمِ وَالْحِلْمُ بِالتَّحَلُّمِ

“İlim, öğrenmekle; hilim de hilim sahibi olmaya çalışmakla elde edilir.”¹⁷

18. Hadis

يَا أَيُّهَا النَّاسُ خُذُوا مِنَ الْعِلْمِ قَبْلَ أَنْ يُقْبَضَ الْعِلْمُ

“Ey insanlar! İlim yeryüzünden kaldırılmadan önce ilimden payınıza düşeni alın.”¹⁸

16 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 778; Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 7318; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 28803.

17 Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, nr. 10739; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, 3/320; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 5/198.

18 Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 5/266; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, 8/215; Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 1/200.

19. Hadis

الْبَرَكَةُ مَعَ أَكَابِرِكُمْ أَهْلَ الْعِلْمِ

“Bereket, sizin büyükleriniz olan, ilim ehli kişilerle beraberdir.”¹⁹

20. Hadis

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

“İlim talep etmek (öğrenmek), her müslümana farzdır.”²⁰

21. Hadis

تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ وَعَلِّمُوهُ النَّاسَ

“İlmi öğrenin ve insanlara öğretin.”²¹

19 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 2014; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 28905; ayrıca bk. İbn Hibbân, *es-Sahîh*, nr. 559; Hâkim, *el-Müstedrek*, 1/62.

20 İbn Mâce, *Mukaddime*, 17; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, nr. 1663.

21 Dârekutnî, *es-Sünen*, 4/82; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, nr. 1742.

22. Hadis

تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ وَعَلِّمُوهُ النَّاسَ وَتَعَلَّمُوا لَهُ الْوَقَارَ
وَالسَّكِينَةَ

“İlim öğreniniz ve insanlara öğretiniz. İlim için sekînet ve vakarı da öğreniniz.”²²

23. Hadis

تَعْلِيمُ الْعِلْمِ كَفَّارَةٌ لِلْكَبَائِرِ وَتَعْلِيمُ الْقُرْآنِ زِيَادَةٌ فِي الدِّينِ

“İlim öğrenmek büyük günahlara kefârettir. Kur’ân-ı Kerîm öğrenmek ise kişinin dininde artışa vesiledir.”²³

24. Hadis

تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ

“Fayda vermeyen ilimden Allah’a sığının.”²⁴

22 Beyhakî, Şuabü’l-İmân, nr. 1789; Ali el-Müttakî, Kenzû’l-Ummâl, nr. 29348.

23 Deylemî, Firdevsü’l-Ahbâr, nr. 2202.

24 İbn Mâce, Dua, 3; İbn Ebû Şeybe, el-Musannef, 6/266.

25. Hadis

تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ وَالْفَرَائِضَ وَعَلِّمُوا النَّاسَ فَإِنِّي
مَقْبُوضٌ

*“Kur’an’ı ve ferâizi öğrenin ve halka da öğretin, zira benim ruhum kabzedilecek ve ben aranızdan gideceğim.”*²⁵

26. Hadis

جَالِسُوا الْكِبَرَاءَ وَسَائِلُوا الْعُلَمَاءَ وَخَالِطُوا الْحُكَمَاءَ

*“Büyüklerle oturun, âlimlere sorun ve hikmet sahiplerinin arasına karışın.”*²⁶

27. Hadis

زَيْنُ الْعِلْمِ حِلْمُ أَهْلِهِ

*“İlmin süsü, ilim ehlinin halim oluşudur.”*²⁷

²⁵ Tirmizî, Ferâiz, 2.

²⁶ Taberânî, el-Mu‘cemü’l-Kebîr, 22/125; Heysemî, Mecmau’z-Zevâid, 1/125.

²⁷ Dârimî, es-Sünen, 1/470 (nr. 597); Beyhakî, Şua-bü’l-İmân, nr. 8530.

28. Hadis

شِرَارُ الْعُلَمَاءِ الَّذِينَ يَأْتُونَ الْأُمَرَاءَ

“Âlimlerin şerlileri, yöneticilerin ayaklarına gidenleridir.”²⁸

29. Hadis

شِرَارُ النَّاسِ شِرَارُ الْعُلَمَاءِ فِي النَّاسِ

“İnsanların şerlileri, halk içindeki kötü âlimlerdir.”²⁹

30. Hadis

الصَّمْتُ زَيْنٌ لِلْعَالِمِ وَسِتْرٌ لِلْجَاهِلِ

“Susmak, âlimin süsü, cahilin ise örtüsüdür.”³⁰

28 Zebîdî, *İthâfü's-Sâde*, 1/640.

29 Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 1/185; Bezzâr, *el-Müs-ned*, nr. 2649.

30 Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 5159; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 6882.

31. Hadis

طَالِبُ الْعِلْمِ بَيْنَ الْجُهَّالِ كَالْحَيِّ بَيْنَ الْأَمْوَاتِ

“İlim talebesinin cahiller arasındaki konumu, hayatta olan birinin ölümler arasındaki konumu gibidir.”³¹

32. Hadis

طَالِبُ الْعِلْمِ طَالِبُ الرَّحْمَةِ

“İlim talebesi, Allah’ın rahmetini talep eder.”³²

33. Hadis

طَالِبُ الْعِلْمِ رُكْنُ الْإِسْلَامِ

31 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 3724; Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 5250; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 28726.

32 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 3728; Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 5253; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 28729.

*“İlmi talep eden kimse, İslâm’ın direğidir.”*³³

34. Hadis

الطَّمَعُ يَذْهَبُ الْحِكْمَةَ مِنْ قُلُوبِ الْعُلَمَاءِ

*“Açgözlülük, âlimlerin kalplerinden hikmeti götürür.”*³⁴

35. Hadis

عَالِمٌ يُتَفَعُّ بِعِلْمِهِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ

*“İlminden fayda görülen âlim, ibadet ehli olan bin âbiddenden daha hayırlıdır.”*³⁵

33 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 3728; Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 5253; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 28729.

34 Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 5341; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 7576.

35 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 3919; Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 5369.

36. Hadis

فُقَهَاءُ أَدَبَاءُ كَادُوا أَنْ يَكُونُوا أَنْبِيَاءَ

“Dinde derinleşen ve aynı zamanda hikmet ehli olan kimseler, neredeyse peygamber olacaklardı.”³⁶

37. Hadis

عَلِّمُوا وَلَا تُعَنِّفُوا فَإِنَّ الْمُعَلِّمَ خَيْرٌ مِنَ الْمُعَنِّفِ

“Öğretiniz fakat sert davranmayınız! Mu-hakkak ki sert davranmayan muallim sert davranandan daha hayırlıdır.”³⁷

38. Hadis

الْعَالِمُ وَالْعِلْمُ وَالْعَمَلُ فِي الْجَنَّةِ

“Âlim, ilim ve amel hepsi cennettedir.”³⁸

36 Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 1363.

37 Tayâlisî, *el-Müsned*, nr. 2659; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, nr. 1749.

38 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 4038; Süyûtî, *el-Câ-miu's-Sagîr*, nr. 5659; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 28674.

39. Hadis

الْعُلَمَاءُ مَصَابِيحُ الْأَرْضِ وَخُلَفَاءُ الْأَنْبِيَاءِ

“Âlimler, yeryüzünün kandilleri ve peygamberlerin halifeleridir.”³⁹

40. Hadis

الْعِلْمُ مِيرَاثِي وَمِيرَاثُ الْأَنْبِيَاءِ قَبْلِي

“İlim, benim ve benden önceki peygamberlerin mirasıdır.”⁴⁰

41. Hadis

الْعِلْمُ لَا يَحِلُّ مَنْعُهُ

“İlmi menetmek, öğretmemek helâl değildir.”⁴¹

39 Süyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, nr. 5703; Ali el-Müttakî, Kenzü'l-Ummâl, nr. 28677.

40 Süyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, nr. 5719; Ali el-Müttakî, Kenzü'l-Ummâl, nr. 28668.

41 Süyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, nr. 5721; Ali el-Müttakî, Kenzü'l-Ummâl, nr. 28670.

42. Hadis

الْعِلْمُ فِي الصَّغَرِ كَالنَّقْشِ فِي الْحَجَرِ

“Küçük yaşta tahsil olunan ilim, taşa işlenen nakış gibi kalıcıdır.”⁴²

43. Hadis

فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى غَيْرِهِ كَفَضْلِ النَّبِيِّ عَلَى أُمَّتِهِ

“Âlimin başkaları üzerine üstünlüğü, bir peygamberin ümmeti üzerine olan üstünlüğü gibidir.”⁴³

44. Hadis

فَضْلُ الْعِلْمِ خَيْرٌ مِنْ فَضْلِ الْعِبَادَةِ

⁴² Beyrûtî, *Esne'l-Metâlib*, nr. 939; Sehâvî, *Makâsîdü'l-Hasene*, nr. 703; ayrıca bk. Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 1/125.

⁴³ Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 5863; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 28798.

“İlmin fazileti, ibadetin faziletinden daha üstündür.”⁴⁴

45. Hadis

قَدْ يَنْسَى الْمَرْءُ بَعْضَ الْعِلْمِ بِالْمَعْصِيَةِ

“Kişi, bildiklerinin bir kısmını işlediği günahlar sebebiyle unuttur.”⁴⁵

46. Hadis

قَيِّدُوا الْعِلْمَ بِالْكِتَابَةِ

“İlmi, yazmak suretiyle kaydediniz.”⁴⁶

44 Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, nr. 8485; Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 1/120.

45 İbn Mesud'un [radiyallahu anh] sözü olarak geçmektedir (bk. Zemahşerî, *el- Keşşâf*, 2/216; Bursevî, *Rûhu'l-Beyân*, 2/442).

46 Dârimî, *es-Sünen*, 1/437 (nr. 514); Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, 1/246.

47. Hadis

لَعَالِمٌ وَاحِدٌ أَشَدُّ عَلَى إِبْلِيسَ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ

“Bir âlim, şeytana bin âbidden daha çetindir.”⁴⁷

48. Hadis

لِكُلِّ شَيْءٍ طَرِيقٌ وَطَرِيقُ الْجَنَّةِ الْعِلْمُ

“Her şey için bir yol vardır. Cennetin yolu ise ilimdir.”⁴⁸

49. Hadis

لِكُلِّ شَيْءٍ قِوَامٌ وَقِوَامُ الدِّينِ الْفِقْهُ

“Her şeyin bir ayakta tutucusu vardır. Dini ayakta tutan da fıkıh ilmidir.”⁴⁹

47 Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 28908; ayrıca bk. Tirmizî, *İlim*, 19; İbn Mâce, *Mukaddime*, 17.

48 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 5025; Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 7318; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 28803.

49 Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, 1/151.

50. Hadis

لِكُلِّ شَيْءٍ عِمَادٌ وَعِمَادُ هَذَا الدِّينِ الْفِقْهُ

“Her şeyin bir direği vardır. Bu dinin direği ise fıkıh ilmidir.”⁵⁰

51. Hadis

لَمَوْتُ قَبِيلَةٍ أَيْسَرُ مِنْ مَوْتِ عَالِمٍ

“Bir toplumun ölümü, bir âlimin ölümünden daha hafiftir.”⁵¹

52. Hadis

لَيْسَ طَلَبُ الْعِلْمِ بِرَاحَةٍ الْبَدَنِ

“İlim, rahatlık ve keyif içerisinde iken öğre-
nilemez.”⁵²

⁵⁰ Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 1/121; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, 7/96.

⁵¹ Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, nr. 1699; Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 1/202.

⁵² Yahya b. Ebû Kesîr'in sözü olarak geçmektedir (bk. Müslim, *Mesâcid*, 31).

53. Hadis

لَيْسَ مِنِّي إِلَّا عَالِمٌ أَوْ مُتَعَلِّمٌ

“Ancak öğreten ve öğrenen kimse benden-dir.”⁵³

54. Hadis

مَا جُمِعَ شَيْءٌ إِلَى شَيْءٍ أَفْضَلَ مِنْ عِلْمٍ إِلَى حِلْمٍ

“Hiçbir şey diğer bir şeyle / ilmin hilimle bir araya gelmesinden daha faziletli olarak toplan-mış değildir.”⁵⁴

55. Hadis

مَا تَصَدَّقَ النَّاسُ بِصَدَقَةٍ مِثْلَ عِلْمٍ يُنْشَرُ

53 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 5319; Süyûtî, *el-Câ-miu's-Sagîr*, nr. 7699; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 28804.

54 Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 1/121; Taberânî, *el-Mu'ce-mü'l-Evsât*, 5/430.

“Hiçbir insan paylaşıp dağıtılan ilim gibi bir sadaka verememiştir.”⁵⁵

56. Hadis

مَا مِنْ عَبْدٍ يَطْلُبُ الْعِلْمَ إِلَّا كَانَ كَفَّارَةً مَا تَقَدَّمَ

“İlim talep eden hiçbir kul yoktur ki öğrendiği ilim geçmişteki günahlarına kefâret olmasın.”⁵⁶

57. Hadis

مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ

“Allah kimin için hayır dilerse, onu dinde fakih (derin anlayış sahibi) kılar.”⁵⁷

55 Taberânî, el-Mu‘cemü'l-Kebîr, 7/231; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, 1/166.

56 Taberânî, el-Mu‘cemü'l-Kebîr, 7/138; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, 1/123.

57 Buhârî, İlim, 13; Müslim, Zekât, 33; Tirmizî, İlim, 1; İbn Mâce, Mukaddime, 17.

58. Hadis

مَجْلِسُ فِقْهِ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ

“Fıkıh meclislerinde tahsil edilen ilim, bir sene (nâfile) ibadet etmekten daha hayırlıdır.”⁵⁸

59. Hadis

مَنْ أَرَادَ عِلْمَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ فَلْيَتَوَرَّ الْقُرْآنَ

“Her kim ki öncekilerin ve sonrakilerin ilmini öğrenmek isterse, Kur'an'ın manalarında tefekkür etsin.”⁵⁹

60. Hadis

مَنْ انْتَقَلَ لِيَتَعَلَّمَ عِلْمًا غُفِرَ لَهُ قَبْلَ أَنْ يَخْطُوَ

“Kim ilim öğrenmek için yerinden kıpırdarsa, adımını atmadan önce günahları bağışlanır.”⁶⁰

58 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 8039.

59 Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 7/165; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, 9/136.

60 Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 8535; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 28816.

61. Hadis

مَنْ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ لِيُبَاهِيَ بِهِ الْعُلَمَاءَ وَيُمَارِيَ بِهِ السُّفَهَاءَ وَيَصْرِفَ بِهِ وُجُوهَ النَّاسِ إِلَيْهِ أَدْخَلَهُ اللَّهُ جَهَنَّمَ

“Kim ilmi, âlimlere karşı böbürlenmek, cahillerle münakaşa etmek ve insanların teveccühünü kazanmak için öğrenirse Allah o kişiyi cehenneme koyar.”⁶¹

62. Hadis

مَنْ حَدَّثَ عَنِّي حَدِيثًا وَهُوَ يُرَى أَنَّهُ كَذَبٌ فَهُوَ أَحَدُ الْكَاذِبِينَ

“Kim yalan olduğu bilindiği halde, benden bir hadis anlatırsa o kimse yalancılardan biridir.”⁶²

⁶¹ İbn Mâce, Mukaddime, 23.

⁶² Müslim, Mukaddime, 1; Tirmizî, İlim, 9; İbn Mâce, Mukaddime, 5.

63. Hadis

مَنْ خَرَجَ فِي طَلَبِ بَابٍ مِنَ الْعِلْمِ حَفَّتُهُ الْمَلَائِكَةُ
بِأَجْنِحَتِهَا

“Kim ilimden bir konuyu öğrenmek için evinden çıkarsa, melekler kanatlarıyla onu sararlar.”⁶³

64. Hadis

مَنْ خَرَجَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَتَّى
يَرْجِعَ

“Kim ilim talep etmek için yola çıkar ise, o kimse dönene kadar Allah yolunda sayılır.”⁶⁴

65. Hadis

مَنْ سُئِلَ عَنْ عِلْمٍ فَكْتَمَهُ أَلْجَمَهُ اللَّهُ بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ

63 Benzer rivayet için bk. Ebû Davud, İlim, 1; Tirmizî, İlim, 19.

64 Tirmizî, İlim, 2.

“Kendisine ilimden bir şey sorulduğunda cevap vermeyip ilmi gizleyen kişinin yüce Allah kıyamet gününde ağzına gem vuracaktır.”⁶⁵

66. Hadis

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ تَكَفَّلَ اللَّهُ لَهُ بِرِزْقِهِ

“Kim ilim talep ederse, Allah o kişinin rızık-na kefil olur.”⁶⁶

67. Hadis

مَا أَنْتَ بِمُحَدِّثٍ قَوْمًا حَدِيثًا لَا تَبْلُغُهُ عُقُولُهُمْ إِلَّا
كَانَ لِبَعْضِهِمْ فِتْنَةً

“Sen bir topluluğa akıllarının almayacağı bir şey söylersen mutlaka bu, bir kısmına fitne olur.”⁶⁷

65 Ebû Davud, İlim, 9; Tirmizî, İlim, 3; İbn Mâce, Mukaddime, 24.

66 Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, 1/244; İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dimaşk*, 41/232; Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 8838; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 28701.

67 Müslim, Mukaddime, 3.

68. Hadis

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ كَانَ كَفَّارَةً لِمَا مَضَى

“Her kim ilim talep ederse, o ilim geçmiş günahlarına kefâret olur.”⁶⁸

69. Hadis

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِغَيْرِ الْعَمَلِ فَهُوَ كَالْمُسْتَهْزِئِ بِرَبِّهِ

“Kim amel etmenin dışında başka bir şey için ilim talep ederse, o kimse Rabb’iyle alay eden kimse gibidir.”⁶⁹

70. Hadis

مَنْ أَحْيَا سُنَّتِي فَقَدْ أَحَبَّنِي وَمَنْ أَحَبَّنِي كَانَ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ

“Kim benim sünnetimi ihya ederse beni sevmiş olur. Beni seven de cennette benimle beraber olur.”⁷⁰

68 Tirmizî, İlim, 2; Dârimî, es-Sünen, 1/463 (nr. 580).

69 Ali el-Müttakî, Kenzü'l-Ummâl, nr. 29066.

70 Tirmizî, İlim, 16.

71. Hadis

مَنْ قَالَ أَنَا عَالِمٌ فَهُوَ جَاهِلٌ

“Her kim ki (kibirlenerek) ben biliyorum derse o kimse cahildir.”⁷¹

72. Hadis

مَنْ كَانَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ كَانَتْ الْجَنَّةُ فِي طَلَبِهِ

“Kim ilmi talep eder ve arar ise cennet de o kişiyi talep edip arar.”⁷²

73. Hadis

مَنْ كَتَمَ عِلْمًا عَنْ أَهْلِهِ أُلْجِمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ

“Kim ilmi ehlinden gizlerse, kıyamet gününde ağzına ateşten bir gem vurulur.”⁷³

71 Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 1/186; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, 7/433.

72 Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 28842.

73 Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 11463; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 29002.

74. Hadis

مَنْ وَقَّرَ عَالِمًا فَقَدْ وَقَّرَ رَبَّهُ

“Her kim âlime hürmette bulunursa, Allah’a tazimde bulunmuş olur.”⁷⁴

75. Hadis

تَنَاصَحُوا فِي الْعِلْمِ

“İlim öğrenmede ciddi ve samimi olun.”⁷⁵

76. Hadis

نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ

“Fayda vermeyen ilimden Allah’a sığınırız.”⁷⁶

74 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 6031.

75 Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 1/141; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, 11/215.

76 Zebîdî, *İthâfü's Sâde*, 1/360; ayrıca bk. İbn Mâce, *Dua*, 3.

77. Hadis

نَوْمُ الْعَالِمِ عِبَادَةٌ وَنَفْسُهُ تَسْبِيحٌ

“Âlimin uykusu ibadet, aldığı nefes ise zikir-
kirdir.”⁷⁷

78. Hadis

نَوْمٌ عَلَى عِلْمٍ خَيْرٌ مِنْ صَلَاةٍ عَلَى جَهْلٍ

“İlim üzere olan uyku, cehalet üzere kılınan
namazdan daha hayırlıdır.”⁷⁸

79. Hadis

نِعْمَ الرَّجُلُ الْفَقِيهُ فِي الدِّينِ إِنْ أَحْتِجَ إِلَيْهِ نَفْعٌ وَإِنْ
أَسْتُغْنِيَ عَنْهُ أَغْنَى نَفْسَهُ

“Dinde fakih (ince anlayış sahibi) olan kim-
se ne iyi kimsedir. Kendisine ihtiyaç duyuldu-

77 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 6999; Zebîdî, *İthâ-
fü's-Sâde*, 5/469.

78 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 7000; Ebû Nuaym, *Hil-
yetü'l-Evliyâ*, 4/429; Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 9294.

ğunda faydalı olur, ihtiyaç duyulmadığında ise kendi kendine yeter.”⁷⁹

80. Hadis

النَّاسُ رَجُلَانِ عَالِمٌ وَمُتَعَلِّمٌ وَلَا خَيْرَ فِيمَا سِوَاهُمَا

“İnsanlar, öğreten ve öğrenen olarak ikiye ayrılır, bu iki grup dışarısında kalan zümrede ise hayır yoktur.”⁸⁰

81. Hadis

النَّظَرُ إِلَى وَجْهِ الْعَالِمِ عِبَادَةٌ

“Âlimin yüzüne bakmak ibadettir.”⁸¹

79 İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dimaşk*, 45/303; İbnü'l-Esîr, *Câmiu'l-Usûl*, 9/229.

80 Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, 10/201; Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 1/122.

81 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 7119; Süyûtî, *el-Câmiu's-Sagîr*, nr. 3621; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 20743.

82. Hadis

وَزَنَ حَبْرُ الْعُلَمَاءِ بِدَمِ الشُّهَدَاءِ فَرَجَحَ عَلَيْهِمْ

“Âlimlerin mürekkebiyle şehidlerin kanı tartıldı. Âlimlerin mürekkebi ağır geldi.”⁸²

83. Hadis

وَقَرُّوا عُلَمَاءَ أُمَّتِي فَإِنَّهُمْ نُجُومُ الْأَرْضِ

“Ümmetimin âlimlerine hürmet gösterin. Çünkü onlar yeryüzünün yıldızlarıdır.”⁸³

84. Hadis

مَا عَلَامَةُ هَلَاكِ النَّاسِ قَالَ: إِذَا هَلَكَ عُلَمَاؤُهُمْ

“(Said b. Cübeyr’e) İnsanların helâk olma belirtisi nedir, diye sorulduğunda şöyle cevap verdi: Âlimleri öldüğü zaman insanlar helâk olur.”⁸⁴

82 Süyûtî, el-Câmiu’s-Sagîr, nr. 9619; Ali el-Müttakî, Kenzü’l-Ummâl, nr. 28714.

83 Münâvî, Künûzü’l-Hakâik, nr. 8684.

84 Dârimî, es-Sünen, 1/309 (nr. 247); Beyhakî, Şua-bü’l-Îmân, nr. 1662.

85. Hadis

كُلُّ صَاحِبِ عِلْمٍ غَرْتَانُ

“Her ilim sahibi ilme açtır.”⁸⁵

86. Hadis

تَفَقَّهُوا قَبْلَ أَنْ تُسَوَّدُوا

“İlmi, başkan yapılmadan (bir göreve atanmadan) önce öğreniniz.”⁸⁶

87. Hadis

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ: أَبْتُ الْعِلْمَ فِي آخِرِ الزَّمَانِ

“Allah Teâlâ, âhir zamanda ilmi saçacağıı buyurdu.”⁸⁷

85 Dârimî, es-Sünen, 1/332 (nr. 293); Heysemî, Mecmau’z-Zevâid, 1/162.

86 Buhârî, İlim, 14; Dârimî, es-Sünen, 1/315 (nr. 256). “İlmi başkan yapılmadan öğreniniz demek”, efendilik ve başkanlıktan önce, daha küçük yaşlarda ilim öğreniniz; yahut evlenmeden önce ilim öğreniniz, sonra büyüklük, idarecilik veya kocalık sıfatı sizlerin üstat önüne oturup ilim öğrenmenize mani olur, demektir.

87 Dârimî, es-Sünen, 1/316 (nr. 259); Ebû Nuaym, Hilye-tül-Evliyâ, 6/106.

88. Hadis

مَنْ طَلَبَ شَيْئًا مِنْ هَذَا الْعِلْمِ فَأَرَادَ بِهِ مَا عِنْدَ اللَّهِ
يُذْرِكُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ

“Bu ilimden bir şeyin peşine düşüp de onunla Allah katında olanı isteyen kimse, eğer Allah dilerse (isteyine) kavuşur.”⁸⁸

89. Hadis

حُسْنُ السُّؤَالِ نِصْفُ الْعِلْمِ

“Güzel soru sormak ilmin yarısıdır.”⁸⁹

90. Hadis

يُشَفِّعُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْأَنْبِيَاءَ ثُمَّ الْعُلَمَاءَ ثُمَّ الشُّهَدَاءَ

“Kıyamet günü Allah, önce peygamberlere, sonra âlimlere ve sonra da şehidlere şefaathakki verecektir.”⁹⁰

88 Dârimî, es-Sünen, 1/317 (nr. 260).

89 Deylemî, *Firdevsü'l-Ahbâr*, nr. 2538; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-Ummâl*, nr. 29262.

90 İbn Mâce, *Zühd*, 37; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, nr. 1707.

91. Hadis

شَرَارُ النَّاسِ الَّذِينَ يَسْأَلُونَ عَنْ شَرَارِ الْمَسَائِلِ كَيْ
يُغْلِطُوا بِهَا الْعُلَمَاءَ

“İnsanların en şerlileri, âlimleri yanıltmak için kötü meseleler soranlardır.”⁹¹

92. Hadis

هَذَا أَوَانُ يُخْتَلَسُ الْعِلْمُ مِنَ النَّاسِ حَتَّى لَا يَقْدِرُوا
مِنْهُ عَلَى شَيْءٍ

“İlim insanlardan aşırılıp kaybolacağı zaman ilim adına hiçbir şeye güçleri yetmeyecektir.”⁹²

93. Hadis

نَضَرَ اللَّهُ امْرَأً سَمِعَ مِنَّا شَيْئًا فَبَلَّغَهُ كَمَا سَمِعَ فَرُبَّ
مُبَلِّغٍ أَوْعَى مِنْ سَامِعٍ

⁹¹ İbnü'l-Esîr, Câmiu'l-Usûl, 5/58 (nr. 3067).

⁹² Tirmizî, İlim, 5; Dârimî, es-Sünen, 1/333 (nr. 296).

“Allah, bizden herhangi bir şeyi işiten ve işittiği gibi de tebliğ edip başkalarına aktaran kişinin yüzünü ak etsin. Nice tebliğ edilen kişi vardır ki benden işitenden daha iyi anlayabilir.”⁹³

94. Hadis

جَالِسِ الْعُلَمَاءَ وَزَااحِمُهُمْ بِرُكْبَتِكَ فَإِنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْقُلُوبَ بِنُورِ الْحِكْمَةِ كَمَا يُحْيِي اللَّهُ الْأَرْضَ الْمَيِّتَةَ بِوَابِلِ السَّمَاءِ

“Âlimlerle otur, onların dizlerinin dibinden ayrılma; çünkü Allah yeryüzünü gökteki yağmur-la dirilttiği gibi kalpleri de hikmet nuruyla diriltir.”⁹⁴

95. Hadis

الْعُلَمَاءُ ثَلَاثَةٌ فَرَجُلٌ عَاشَ فِي عِلْمِهِ وَعَاشَ مَعَهُ النَّاسُ فِيهِ وَرَجُلٌ عَاشَ فِي عِلْمِهِ وَلَمْ يَعِشْ مَعَهُ فِيهِ أَحَدٌ وَرَجُلٌ عَاشَ النَّاسُ فِي عِلْمِهِ وَكَانَ وَبَالًا عَلَيْهِ

⁹³ Tirmizî, İlim, 7; İbn Mâce, Mukaddime, 18.

⁹⁴ Mâlik, el-Muvatta, s. 690.

“Âlimler üç sınıftır. Biri, ilmine göre yaşayan, kendisi ile beraber halkın da ona göre yaşadığı âlim. Biri ilmine göre yaşayan, ama kendisi ile beraber ona göre hiç kimsenin yaşamadığı âlim. Biri de, ilmine göre (kendisinin değil de) halkın yaşadığı ve (ilmi), üzerinde vebal olan âlim.”⁹⁵

96. Hadis

ثَلَاثَةٌ لَا يَسْتَحِفُّ بِهِمْ إِلَّا مُنَافِقٌ: ذُو الشَّيْبَةِ فِي الْإِسْلَامِ
وَذُو الْعِلْمِ وَإِمَامٌ مُقْسِطٌ

“Üç kimse vardır ki münafıktan başkası onları hafife almaz: İslâm’da saçını ağartmış olan kişi, ilim sahibi ve adaletli bir önder.”⁹⁶

97. Hadis

لَا تُطْعِمُ طَعَامَكَ مَنْ لَا يَشْتَهِيهِ

95 Dârimî, es-Sünen, 1/372 (nr. 373); İbn Asâkir, Târîhu Medîneti Dimaşk, 27/226.

96 Taberânî, el-Mu‘cemü’l-Kebîr, 8/202; Heysemî, Mecmau’z-Zevâid, 1/127.

“Yemeğini, onu arzu etmeyene yedirme (Yani ilmini, istekli olmayana verme, öğretmeye kalkma).”⁹⁷

98. Hadis

كَفَى بِالْمَرْءِ عِلْمًا أَنْ يَخْشَى اللَّهَ وَكَفَى بِالْمَرْءِ جَهْلًا أَنْ يُعْجَبَ بِعَمَلِهِ

“Kişiyi ilim olarak Allah’tan korkması yeter. Yine kişiyi cahillik olarak amelini beğenmesi yeter.”⁹⁸

99. Hadis

مَنْ عَلَّمَ عِلْمًا فَلَهُ أَجْرُ مَنْ عَمَلَ بِهِ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الْعَامِلِ

“Kim birine bir ilim öğretirse, o kimse onun-la amel edenin ecrini alır. Amel edenin ecrinden de hiçbir şey eksilmez.”⁹⁹

⁹⁷ Dârimî, es-Sünen, 1/381 (nr. 392).

⁹⁸ Dârimî, es-Sünen, 1/346 (nr. 322); Beyhakî, Şuabü'l-İmân, nr. 749.

⁹⁹ İbn Mâce, Mukaddime, 20; Taberânî, el-Mu‘cemü'l-Ke-bîr, 20/198.

100. Hadis

طَالِبُ الْعِلْمِ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى مِنَ الْمُجَاهِدِ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ

“İlim talep eden kişi, Allah katında O’nun yolunda cihad eden mücahidden daha faziletlidir.”¹⁰⁰

Allahım! Habibin ve seçilmiş elçin Muhammed Mustafa’nın [sallallahu aleyhi vesellem] hürmetine bize şefaât et.

¹⁰⁰ Süyûtî, *el-Câmiu’s-Sagîr*, nr. 5251; Ali el-Müttakî, *Kenzü’l-Ummâl*, nr. 28727.

İLİM VE ÂLİMLER HAKKINDA

YÜZ HADİS-İ ŞERİF



İlim, amellerin en faziletlisidir. Bu faziletinden dolayıdır ki ilim; dünya ve ahiret saadetine anahtarı olarak kabul edilmiştir. İslâm dininde ilim, Allah'ın rızasını kazanmak ve amel etmek için öğrenilir. İnsanoğlu için gerçek hayat, ilim ve irfanla kaim olacağından, öğrenmeyi ve öğretmeyi ihmal edenler, hayatta dahi olsalar ölü sayılırlar. İnsanın hayatını düzenlemeyen, insanın üzerinde eseri görülmeyen ve insanı Allah ve Resûlü'nün yoluna götürmeyen ilimde hayır yoktur. İslâmiyet ile ilim, et ile tırnak gibi birbirinden ayrılmaz. İslâm dini, ilim öğrenmeyi, bilgi sahibi olmayı ve cehaleti ortadan kaldırmayı hedefler. İlim ehlinin fazileti için ise şu âyet-i kerime kâfidir: *"De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?"* (Zümer 39/9).



POZİTİF
KUTUPHANASI

